

1. שמות פרק לה

(ל) ויאמר משה אל־בני ישראל ראו קרא יקח בשם בצלאל בן־אורי בן־חור למטה יהודה:

(לא) וימלא אתו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל־מלאכה:

(לב) ולחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף ובנחשת:

(לג) ובחלשת אגן למלאת ובחלשת עץ לעשות בכל־מלאכת מחשבת:

(לד) ולהולת נתן בלבן הוא נאהליצב בן־אחיסמר למטה־דן:

(לה) מלא אתם חכמת־לב לעשות כל־מלאכת חרשו וחשב ורקם בתקלת ובארגמן בתולעת השגי ובשש וארג עשי כל־מלאכה וחשגי מחשבת:

2. מזרחי (רא"ם) שמות פרק לה פסוק ל

(ל) חור בנה של מרים היה. אין לתמוה היאך אפשר זה, והלא בשנה ההיא שולחו המרגלים והיה כלב בעלה של מרים אז בן ארבעים שנה, כדכתיב (יהושע יד, ז): "בן ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד ה' אותי מקדש ברנע לרגל את הארץ" ואיך יתכן שבתוך ארבעים שנה יוליד את חור, וחור את אורי ואורי את בצלאל, ושיהיה הוא האומן הגדול אשר מלא אותו ה' "רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת" (פסוק לא) וגו'. והלא אף אם נאמר שבצלאל האומן הגדול השלם בכל המעלות המזכרות לא היה רק בן עשר שנה, עדיין צריך שיהא כל אחד מכלב וחור ואורי בן תשע שנה כשעברו את נשותיהן, כי כבר נמצא כזה בפסוק (בראשית לח, א) "ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו" שנכתב פרשתו ופרשת יוסף, והם עשרים ושתיים שנה עד שירדו למצרים, ובתוך אלה העשרים ושתיים שנה הוליד יהודה את ער ואונן וגדל אונן עד שהיה לו זרע, וכתוב (בראשית לח, יב) "וירבו הימים" ואחר כך הרתה תמר וילדה פרץ וזרח, ובא אל מצרים ולו שני בנים חצרון וחמול (בראשית מו, יב). ואמרו רז"ל בפרק בן סורר (סנהדרין סט ב), שבדורות הראשונים היו מולידים מבן שמונה ותשע שנה.

אבל אין לומר דקטן דומיא דקטנה וכי היכי דקטנה מיעברא וילדה, כדתנן בפרק קמא דיבמות (יבמות יב ב): "ואי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו איילוניות או שמיאנו, שכבר ילדו" ודייק תלמודא: "מדקתני 'שכבר ילדו' ולא קתני שכבר גדלו, מכלל דקטנה מיעברא וילדה ואינה מתה" הוא הדין נמי איכא למימר, דקטן אף על פי שאינו אלא בן תשע שנה מעבר ומוליד, דאם כן למה הוצרכו ז"ל לומר שבדורות הראשונים היו מולידים מבן שמונה ותשע שנה, דמשמע דוקא בדורות הראשונים, אבל בדורות שלהם לא, ואלו קטנה מיעברא וילדה אף בדורות שלהם. אבל החכם בן עזרא נדחק מפני הקושיא הזאת ואמר: "ועל דרך הפשט איננו כלב בן יפנה, כי אם כלב בן חצרון, בראיות גמורות, והמשכילים יבינום".

ובפסוק (בראשית לח, א) "ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו" כתב: "אין זה העת כאשר נמכר יוסף, רק קודם המכרו. וכמוהו (דברים י, ז - ח): 'משם נסעו הגדגדה... בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי' כו' והוצרכתי אל הפירוש הזה, בעבור שאין מיום שנמכר יוסף עד יום רדת אבותינו למצרים רק עשרים ושתיים שנה, והנה נולד אונן, שהוא שני לבני יהודה וגדל עד שהיה לו זרע, וזה לא ימצא פחות משנים עשרה שנה. ועוד 'וירבו הימים' (בראשית לח, יב), גם הרתה תמר וילדה פרץ, והוא בא אל ארץ מצרים ויש לו שני בנים" (בראשית מו, יב).

3. שמות רבה (וילנא) פרשת ויקהל פרשה מח סימן ג

ג ד"א ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור, מה ראה לרזכיר כאן חור אלא בשעה שביקשו ישראל לעבוד עבודת כוכבים נתן נפשו על הקדוש ברוך הוא ולא הניחן עמדו והרגוהו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייר שאני פורע לך, משל למלך שמרדו עליו לגיונותיו עמד שר הצבא שלו ונלחם עמהם אמר להם על המלך אתם מורדים עמדו והרגו אותו, אמר המלך אילו ממון נתן לי לא הייתי צריך לפרוע לו עאכ"ו שנפשו נתן עלי מה אני עושה לו אלא כל בנים שיצאו ממנו אני מעמידם דוכסים ואפרכים, כך בשעה שעשו ישראל העגל עמד חור ונתן נפשו על הקדוש ברוך הוא אמר לו חייר כל בנים היוצאים ממך אני מגדלם שם טוב בעולם שנאמר ראו קרא ה' בשם בצלאל וימלא אותו רוח אלהים, ולא זה בלבד אלא כל מי שנתעסק במלאכת המשכן נתן בו הקדוש ברוך הוא חכמה ובינה ודעת שנאמר (שמות לו) ויעשו כל חכם לב, ולא בבני אדם אלא אפי' בבהמה ובחיה שנאמר (שם /שמות ל"ו/) חכמה ותבונה בהמה, בהמה כתיב שנתנה חכמה באדם ובבהמה ולא נתפרסם מכלם אלא בצלאל, הוי קרא ה' בשם בצלאל.

4. רמב"ן שמות פרק לא פסוק ב

(ב) ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור - אמר השם למשה ראה קראתי בשם, ומשה אמר לישראל ראו קרא ה' בשם (להלן לה ל). והטעם, כי ישראל במצרים פרוכים בעבודת חומר ולבנים, לא למדו מלאכת כסף וזהב וחרושת אבנים טובות ולא ראו אותם כלל. והנה הוא פלא שימצא בהם אדם חכם גדול בכסף וזהב ובחרושת אבן ועץ וחושב ורוקם ואורג, כי אף בלומדים לפני חכמים לא ימצא בקי בכל האומניות כלם, והיודעים ורגילים בהם בבא ידיהם תמיד בטיט ורפש לא יוכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה. ועוד, שהוא חכם גדול בחכמה בתבונה ובדעת להבין סוד המשכן וכל כליו למה צוו ואל מה ירמוזו. ולכן אמר השם למשה שיראה הפלא הזה, וידע כי הוא מלא אותו רוח אלהים לדעת כל אלה בעבור שיעשה המשכן, כי היה רצון מלפניו לעשות המשכן במדבר, ולכבודו בראו, כי הוא קורא הדורות מראש (ישעיה מא ד), כדרך בטרם אצרך בבטן ידעתוך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך (ירמיה א ה). ובלשון הזה (לעיל טז כט) ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים:

ולרבותינו בזה מדרש (שמו"ר מ ב) הראה אותו ספרו של אדם הראשון ואמר לו כל אחד התקנתיו מאותה שעה, ואף בצלאל מאותה שעה התקנתי אותו, שנאמר ראה קראתי בשם בצלאל. והוא כענין שפירשתי. ועוד אמרו (ברכות נה א) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. והענין, כי המשכן ירמוז באלו והוא היודע ומבין סודו:

5. אבן עזרא שמות פרק לא פסוק ב

(ב) ראה בעין כבוד, והקראו הוא בצלאל. והטעם קראתי בשמו שאין כמוהו לעשות המשכן. ועל דרך הפשט כלב בן יפונה איננו כלב בן חצרון בראיות גמורות, והמשכילים יבינו:

ספורנו שמות פרק לא פסוק ב

(ב) ראה קראתי בשם. ראה והבן כי לא אל חנם קראתיו, כי דבר עקרי הוא במלאכת הקדש שתהיה נעשית על ידי בחיר ה' המכין בפעולתו שיושג תכלית המצוה:

(א) וידבר ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל וגומר עד אך את שבתותי תשמורו. אחשוב שהיו בישראל כתות חלוקות במי תעשה המלאכה הקדושה מהמשכן וכליו. והיה אדון הנביאים מסופק מאד מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו לעשותה לפי שרבים מישראל בכוונה רצויה היו מתנדבים לומר אני אדע לעשות כל זה כדי לעבוד את עבודת הקדש. ועם היות שידע משה חכמת בצלאל ורב תבונתו היה ירא להפקידו על המלאכה לפי שהיה בן אורי בן חור בן מרים בן אחותו שמא יאמרו ישראל משה עשה עצמו מלך. ואת אהרן אחיו כ"ג ואת בני אהרן כהני ה'. ואף את בצלאל מפני שהיה נכדה של אחותו נתן כל התרומה בידו והפקידו על מלאכת ה' ומהם היו אומרים שהיה בלתי אפשר שאיש מבני ישראל שכלו ימיהם בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה ידעו לעשות בזה ובכסף ובאבנים יקרות כי לא נסו ללכת באלה. ומהם היו אומרים שאהליאב היה יודע יותר מבצלאל והוא היה ראוי לפקוד על המלאכה. ולכן ביאר השם למשה מי יפקיד עליה. והשיב לדברי כל אחד מהכתות האלה באמרו ראה קראתי בשם בצלאל אל תחוש לדברי האומרים ראה אתה וכל איש מהם יראה שאני בחרתי בבצלאל לעשות המלאכה הזאת וקראתי אותו בשמו ובשם אביו ואבי אביו בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה כי האדם יראה לעיני ואני רואה ללבב מי הראוי ואמלא אותו רוח אלהים. ומדת ואמלא היא כמו ואקוד ואשתחוה שהוא לשון עבר יאמר ואני מלאתי אותו או שעתה ימלאהו רוח אלהים ואמר רוח אלהים להגיד שיהיה ענינו בזה על דרך הפלא כי רוח אלהים נוססו בו לא רוח אנושי מלא בחכמה ובדעת ובכל מלאכה. והחכמה היא העיונית המעיינת בדברים ההכרחיים שאינם תלויים בבחירתנו. והתבונה היא במדות ובשכל המעשי המעיינת בדברים התלויים בבחירתנו והדעת הוא כולל לכלם. וידוע שמי שהשתלם שכלו בשכל העיוני והשגותיו יקצר בשכל המעשי בידיעותיו. ומפני זה החכמים המתבודדים בעיונם תמצאם פתאים בעיני המדינות עד שמפני זה יעד ישעיהו הנביא על מלך המשיח ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה כלומר בשכל העיוני ובמעשי יחד. ולכן היה מהפלא בבצלאל בהיותו שלם בחכמה שהיא העיונית ובתבונה שהיא ידיעת המדיניות. ושבחו בזה להגיד שבחכמתו ידע טבעי כל הנמצאים שהמשכן וכליו רומזים אליהם ולזה כוונת חכמינו זכרונם לברכה באמרו (ברכות נ"ה) יודע היה בצלאל לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ רוצה לומר שהיה מבין רמזי המשכן בשמים ובארץ וע"כ שבחו בחכמה. וכן הרמזים התורנים ולכך שבחו בתבונה. עוד זכר מהפלא בענינו שעם היותו חכם ונבון היה בקי ושלם בכל המלאכות. וכבר אמר הפלוסוף כי מי שחננו הטבע הרבה מהשכלי קצר בו מהכחות הגשמיות והמלאכות. ומפני זה היה רוב החכמים ידיהם ורגליהם כבדים ואין כן בעלי אומניות שהם קלים כנשר ורצים כצבי ובחכמה אינם יודעים מאומה. ולכך היה הפלא בבצלאל שבהיותו מלא רוח חכמה ותבונה היה מוכן ושלם לפעול בכל מלאכת האומנות. אף על פי שבבני אדם היודע במלאכה אחת לא ידע במלאכה אחרת. הנה בצלאל היה יודע בכל מלאכה. לא מפאת מלמד שלמדו בכך אלא לחשוב מחשבות לעשות בזה ובכסף ובנחושת כלומר שהוא מעצמו היה מחשב וממציא מלאכות מלבו שלא למדו אדם. ולא בלבד הדברים הדקים שבמלאכות המתיחסות זו לזו כמו בזה ובכסף ובנחושת. אבל גם בדברים הגסים והעבים בחרושת אבן למלאת ובחרושת עץ. שמלאכת האבנים ומלאכת העצים נבדלים ורחוקים מאד ממעשה הצורפים וכן בכל מלאכה היה שלם בצלאל ברוח אלהים ובהשפעתו. וכנגד הכת האומרת שאהליאב הוא יודע והגון לפעול במלאכה. אבל זה יהיה בהיותו בחברת בצלאל כי הוא יתן מרוחו עליו לא שיהיה אהליאב ראש וקצין במלאכה כי כן נתתי בלב כל חכם לב חכמה וכלם יעשו במלאכת המשכן. אבל אין אחד מהם במדרגת בצלאל. והנה ייחס הכתוב החכמה והתבונה המושגות בשכל. וגם המלאכות אל האלהים. לפי שהכל מושפע מהנבדל כמ"ש (משלי ב') כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. הנה אמר ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. הודיע שצריך לאדם שיכין עצמו לחכמה. ואז ישפיע עליו הנותן ירברך וכן אמרו חכמינו זכרונם לברכה אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש לו חכמה שכיזו בזר שאינו נותן חכמה בפועל אלא למי שיש לו חכמה בכח והכנה. והנה משה רבינו אמר לישראל בענין בצלאל מה שאמר לו השם בלשון שנאמר לו. שנאמר ראו קרא ה' בשם בצלאל. וחכמינו זכרונם לברכה אמרו שהראה לו הקדוש ב"ה ספרו של אדם הראשון ואמר לו כל אחד תקנתי מאותה שעה. ואף בצלאל מאותה שעה תקנתי אותו רוצה לומר שנוולד מוכן לשלמות ההיא מטבעו. כי ספרו של אדם הראשון הוא רמז לטבע בני אדם. וזכר הכתוב הדברים אשר יעשה בצלאל וחבריו. את האהל ואת הארון וגומר. ואמרו ואת בגדי השרד. אמרו המפרשים שבהם היו מכסים

את כלי אהל מועד בנשאים. ואמרו בסוף הדברים ככל אשר צויתוך יעשו אינו צווי ולא אזהרה אלא הגדת העתיד. והבטחה למשה שעם היות בצלאל וחביריו נולדים בעבודת מצרים וכלו ימיהם בעבודת פרך הנה בחד אלהים יעשו ככל אשר צוה השם. ולא יחטאו דבר ממה שצוה במלאכת המשכן וכליו:

7. משך חכמה שמות פרק לה פסוק לא

(לא) ראו קרא ה' בשם בצלאל (בן אורי) בן חור למטה יהודה וכו'. הענין דמסירת נפש צריך להיות שלא בחקירה והתחכמות יתירה, ויהודה מסר עצמו בים במסירות נפש, כמו דאיתא בתוספתא דסוטה, וכן חור מסר עצמו בעגל. דהחקירה תעכב [ברצון פנימי] מלמסור נפשו על קדוש השם יתברך כעדות יעב"ץ החסיד. לכן אמר שבעבור זה שלא חקרו ולא נתחכמו יותר מדי, לכן "זימלא אותו בחכמה ובדעת" וכו' והבן.

ובגמרא פרק הרואה: בצל א - ל היית וכו'. ביאור הענין כך: דפרטיות של ישראל קדוש, אבל שארי קדושות קדושות יותר. אבל כלל ישראל אין דומה להם, וכל הבריאה כולה בשביל ישראל שנקרא "ראשית". ולכן המשכן - הוא ישראל שבחיבור הקרשים והקרסים והיריעות נעשה האוהל אחד. ולכן בפרטיות העשיה בתרומה, מזכר כלים ואח"כ משכן, שהארון מקודש יותר מפרטיות מישראל. אבל בכלליות בפרשת תשא כתוב משכן קודם, שזה עיקר הכוונה, שהמשכן שכלל בני ישראל באים בתוכו מקודש יותר במקום המיועד לשכינתו יתברך - שכללות עדה קדושה אין לה שיעור. ולכן בצלאל שהיה יודע לצרף אותיות (ברכות נה, א) והיה בקי איך מהצירוף יולד ענין גבוה וחדש אשר אינו בפרטים רק בכלל, וכמו שהבריאה הכללית טוב מאוד - וכמו שכתוב (בראשית א, לה) "וירא (אלקים) את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" - כן בישראל, לכן הקדים המשכן.

משה נצטווה בתחילה כלים (שמות כה, י - מ) ולסוף משכן (כו, א - כז), לכן כתוב גבי כלים (שמות כה, מ) "אשר אתה מראה" - בינוני פועל עומד. ובמשכן כתוב (שם כו, ל) 'הראית' - לשון עבר, שהנבואה מהמשכן היה מצויר אצלו מקודם כלים. ועיין ברכות נה, א בזה ודו"ק.

דחציצה פוסלת בקדוש, והנה מן הסתם דוקא רוב יטו. והנה עי' במה דפליגי הרמב"ם והגאונים בהל' מקוואות יי גבי רוב שער בפ"ע ורוב גוף בפ"ע. וכאן ג"כ אם רוב ידיים בפ"ע ורגלים בפ"ע או רק אם יש על שניהם רוב וא"ש הכל, ותליא אם הוה אברים פרטים או נקודה, ועי' גיטין דף ט"ו ע"ב יח וחגיגה דף כ' ע"ב יט וסוכה דף ט"ז ע"א כ ומ"ש בזה ביומא דף מ"ג וגיטין דף ע"א וקדושין דף כ"ב וכ"מ בזה. וזה דאמר כאן יכ היינו בגדר נקודה, דאז הוה הכל נקודה לא חלקות וכל התורה והעולם וישראל הוה נקודה, בגדר ית"כ עצם ואין מתחלק, אבל לאחר העגל נעשה הכל לפרטים ואכמ"ל בזה.

לא

ג. ואמרת אותו רוח וגו'. ר"ל דאז עדיין לא ידע כלום בזה רק אמר אמלא אותו, והוא צריך להיות בפי ככל הדברים, כמו גבי סמיכה כמבואר

טו. ע"א: אמר קרא, אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם, מקיש אלהיהם לכלים מה כלים עד שיעבדו אף אלהיהם נמי עד שיעבדו, ור"ע דלא מקיש אמר לך, את' הפסיק הענין.

טז. ע"ב: כל דבר שחוצץ בטבילה בגוף חוצץ בנטילת ידיים לחולין ובקידוש ידיים ורגלים במקדש.

*טז. כמו בטבילה, עיין עירובין ד, ב.

יז. פ"ב הל' ט"ו: "שערה אחת שגקשרה חוצצת והוא שיהיה מקפיד עליה, אבל אם אינו מקפיד עליה עלתה לו טבילה עד שתהיה רוב שערו קשור נימא נימא בפ"ע, כזה הורו הגאונים. ויראה לי ששערו של אדם כגופו הוא חשוב לענין טבילה ואינו כגוף בפ"ע כדי שנאמר רוב השיער... אא"כ נצטרף לחוצץ אחר על גופו ונמצא הכל רוב גופו".

יח. בעי אילפא ידיים טהורות לחצאין או אין טהורות לחצאין... ואלא דקא משי חדא חדא ידיה, והתנן: הנוטל ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה ידיו טהורות. עי' במפענח צפונות פ"ט סימן י' ובפ"ד סי' ט, ובצ"פ ויקרא פ"ח—כב.

יט. במשנה: ובתרומה אם נטמאת אחת מידינו חבירתה טהורה ובקדש מטביל שתיהן, שהיד מטמאת את חבירתה בקדש אבל לא בתרומה.

פ. מטה מטמאת חבילה ומטהרת חבילה דברי ר' אליעזר, וחכמים אומרים מטמאת אברים ומטהרת אברים.

*פ. ורחצו ידיהם ורגליהם בלי "זאת". ועיין לעיל עמ' פט. ולהלן עמ' קנד.

ברמב"ם בהל' סנהדרין כא, ובירושלמי פ"ב דחגיגה כב ופ"י דמס' נדרים כג ע"ש בזה, ולכך לא קנו את המשכן גדר אומן קונה בשבח כו, כיון דבאמת תחילה לא ידע כלל בזה ואח"כ כשגמר שבת. אך עי' ערכין דף ט"ז ע"ב כה לא ששמע כן, אך זה רק באהליאב הוה אומן ממש ע"ש ולא בצלאל כנ"ל, ורק הוה אצלו גדר נבואה ואח"כ נסתלק ממנו לאחר גמר משכן כו.

יב—יג. ויאמר ה' אל משה לאמר. ואתה דבר אל בני ישראל לאמר את שבתותי תשמרו וגו'.

מכילתא פ"א: ויאמר ה' אל משה, לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח. אך את שבתותי תשמרו למה נאמר, לפי שהוא אומר לא תעשה כל מלאכה אין לי אלא דברים שהם משום מלאכה, משום שבות מנין, תלמוד לומר את שבתותי להביא דברים שהן משום שבות.

עי' במכילתא פ' תשא דאמר שם גבי שבת דלא נאמר ע"י מלאך ושליח כו, ומה ר"ל הלא כל התורה כן, רק דר"ל כך, דהנה לפי המבואר במכילתא שם כל גדריו השבותין לגבי שבת נאמרו אז אך לא בגדר דין רק בגדר מנוחה כלליות כו, וככ"ב עי' שבת דקי"ד ע"ב כה גבי קניבה וע"ז

פא. פ"ד הלכה ח': «ויש להן למנות כל מי שירצו לדברים יחידים, והוא שיהיה ראוי לכל הדברים, כיצד חכם מופלא שראוי להורות לכל התורה כולה יש לבית דין לסמוך אותו».

פב. צ"ל: פ"א הלכה ח: ממנין זקנים לדברים יחידים והוא שיהיה ראוי לכל הדברים.

פג. סוף הלכה ה, כנ"ל באות כב. (ועיין במפענח צפונות פרק ד' סימן י"ב אות א' מ"ש מתו"כ פ' מצורע).

פד. עי' ב"ק צה, ב מחלוקת אם אומן קונה בשבח כלי, ור"ל שכאן אין הוא בגדר אומן כיון שאין אומנתו זו מכחו רק מכח עליון.

פה. מנין שלא ישגה אדם מאומנתו ומאומנות אבותיו, שנאמר: וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצר וגו' ואביו איש צרי חרש נחושת' וכתוב: בן אשה מבנות דן, וכתוב התם: ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן.

פו. ראה להלן פ' ויקהל לו, א.

פז. עיין פרקי מבוא לצ"פ בראשונה, עמ' 61.

פח. תניא גמי הכי מנין ליוה"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק? ת"ל:

פרשת

מנחת עני

ני חשא

שעבשו אחיה שוקל אחי ישראל בשקלים כך כשישראל קורין בכל שנה פ' שקלים כאלו אחיה עומד ושוקלן דחמירין סוף מגילה שהבטיח הקב"ה לאברהם שנה לאחר שחרב בית המקדש וז"ל ישראל מקריבין עור קרננות לכפרתם כשיקראו פרשת הקרננות יעלה להם כאלו הקריבום וכן על פי זה כשיקראו פ' שקלים יעלה להם כאלו הביאו שקליהם בזמן שבה"מ קיים וזה מה שהבטיח הקב"ה לחשה כשישראל קורין בכל שנה בפרשת שקלים כאו אחיה עומד ושוקפן שיעמוד

זכותך להשלים חצי שקל לכל אחד לשקל שלם להיות תרומה לד' וזה רמז לו הקב"ה משה שאומר כי השא ש"ה אין כתיב כחן אלא כי השא דהם נאמר ש"ה י' ציווי על העתה הריא דוקא לכך נאמר כי השא לשון עתיד לומר שהש"ה ותזקוף את ישראל בשקלים עד סוף כל הדורות וזה פירוש המדרש משה שאמר שד"ה משה דוקא כפ' שקלים שיאמר זכרו ויהקב"ה הנביא לו שכל עת שקורין ישראל פ' שקלים שזוקף את רחשם כאלו עומד עם בלחותה שעה.

לפרשת ויקהל

במדרש רבה ראו קרא ד' בשם בללאל ה"ד הרפ"ה משוהתם חוהבם נדבה מה כתיב למועלה הביאו בני ישראל נדבה לד' ואח"כ ראו קרא ד' בשם הל"ה חז"ר הקב"ה למשה כשעשה העגל בלחותה קלקלה פרקו נזמי הזהב ומה הביאו נזמים וכשעשו את המשכן עשו חוהו נדבה ומה כתיב כל נדב"ב לב הביאו חח וגו' נזמים חטאו ונזמים נהרטה להם ורוח הקדש נווחה ע"י הושע וכו' במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי ע"ל ולפי הנראה כוונה המדרש שהקב"ה נהרטה לישראל וזהו חוהו על שהביאו למשכן נדבה הנזמים שהביאו גם לעגל אכן יש לתמו' מה קישר יש לדרשה זו עם הפסוק ראו קרא ד' בשם שאמר המדרש מה כתיב למועלה הביאו בני נדבה ואח"כ קרא ד' בשם כאלו דק' מסמיכות הזה ידענו דרשה זו וגם לר"ך ציהור מה ראי' מביא משה שאמר הושע וכו' במקום ועו' וגם י"ל למה ייחס הן החשא דעגל וכן מה שהביאו נדבה הנזמים למשכן שאמר נזמים חטאו ונזמים נהר ז להם ולבאר זה נאמר דהם חוהבם החשונה וכפר עו' לפרט א"ס בלחותו דבר מושע שחטא זה לא יחטא עוד כשה' מעשה לידו כמו שאמר רז"ל חשונה בלחותו מקום ובלחותו אשה ע"כ לא יגיע בזה למועלה רק יבי' כאלו לא חטא ולזה אמרו רז"ל יבוא זהב המשכן ויכפר על עון העגל והמדרש מבאר עוד יותר בחמירו דעגל פרקו נזמי הזהב וכן נמשכן הביאו חח וגו' נזמים חטאו ונזמים נהרטה להם ולמה הלה הן החשא וכן ההשונה בשם יש לפרש כי בשם הוא הכשיט האוזן והאוזן הוא חצר מן המונחרים שצדקם שהיה השער אשר אל חובו יבוא אליו כל הידיעות שמוחן לו ולכן בכל מקום נהלה הידיעה והמעשה בלחות בדכתיב הטו אוזניכם ולכו אליו לכו בני שמועו לי ורבים בדומה ועל כן ייה שחטאו שנחנו הכשיט שופאר להאוזן לעגל זה סימן שאליו ישמעו הקנו נמה שנחנו הכשיט האוזן למשכן ד' להורות שיטו אוזנם מעתה רק לדבר ד' . אכן בזה

עוד לא הוסיפו דבר להכריע הטוב על הרע כי החטא והכזות היו בשום הכל נחמה הכריעו ישראל הטוב על הרע מה שמורה דברי הכתוב דעגל ויהפרקו נזמי הז"ב ונמשכן כל נדב"ב לב הביאו שבעל מה שנחנו לה ה' נדב"ב כ"ה כמי שפרק מעליו משה אשר לא הביא נדב"ב שזה לשון פרק כמו שפי' רש"י על ויהפרקו לשון פרק משה אכל נמשכן נאמר כל נדב"ב לב הביאו שבידו לה יתכן כ"ה נכתיבה דבר החביבה אליו ועל"ז גזרה זו עתה נדיבות להנה לאחר וזה פירוש המדרש ראו קרא ד' בשם בללאל ה"ד הרפ"ה משוהתם חוהבם נדבה פירוש הרפ"ה משוהתם רופא הני משוהתם ישראל דעגל ע"י חשונה בדכתיב ברהשית הפרשה שונה ישראל אכן בזה לא יבי' רק רפואה ממשלחם ולא חשונה אכל אוהבם נדבה ע"י שהביאו נדבה לנזן משכן יי מה שלא עשו דעגל . ונמה ברה"ה להם הקב"ה חשבהו זה מבאר נמה שאמר נמשכן לו ראו קרא ד' בשם בללאל בן אורי בן חזר דהנה מלבד החטא הגדול של ע"ז דעגל עוד ה' חטא נמשכן עמו חטא גדול של רציחה כמו שהמר רז"ל שחור בן מרים הוכיחם שלא לעשות עגל וסרגוהו וחור זה ה' הבי אב בללאל שעה המשכן ולולא שנהרטה הקב"ה לישראל ע"י עשיה המשכן לא ה' נותר בן בנו של חור הנרצה לעשות המשכן לכפר עליהם כי לזה יבי' זכרון עונם אכל ע"י שהוסיפו נמעשה הטוב להביא נדבה למשכן נדבה כלב זכו שהרחה להם הקב"ה שגם עון הרניחה נוחל להם זה מה שהמר להם משה ראו קרא ד' בשם בללאל בן אורי בן חור החשונה שהקב"ה קרא בשם בללאל לא בלבד על שם חזיו וסגטו כ"ה גם על שם חזי חזיו חור להרחות לכס חזוהו ושיחל חטאתכם ויכיתם בזה דעגל שהצאחם נדבה לד' וזהו ברה"ה לכס חשונה ולזה מסיים המדרש ורוח הקדש נווחה ע"י הושע וכו' במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אלחי דהנה יספיק חס לאחר שחטאו ויקראו לה עמי אתם עשו חשונה שיאמר להם מעתה עמי אתם

וּבְצִלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-חֹר לְמִטֵּה יְהוּדָה: וְאַמְלֵא אֶתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻמָּה
ד וּבַתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל-מְלָאכָה: לְחֹשֶׁב מַחְשַׁבַת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף
ה וּבַנְּחֹשֶׁת: וּבַחֲרֹשֶׁת אֲבָן לְמִלְאֵת וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל-מְלָאכָה: וְאִי

בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חֹר
לְשִׁבְטָא דְיִהוּדָה:
ג. וְאֶשְׁלִימִית עֲמִיה רִיחַ
מִן קָדָם יי. בְּחֻמָּה נִינִי
בְּחֻמָּתָא. וּבְכֹסְלִתְנֹו
וּבְמַדְע וּבְכָל עֲבִידָא:
ד. לְאַלְפָא אוּפְנֹוּן נִינִי אוּפְנֹוּן. לְמַעַבְד, בְּדִהָפָא וּבְכֶסֶף וּבְנַחְשָׁא: ה. וּבְכֹאֻפְנֹוּת
אֲבָן טְבָא, לְאַשְׁלֵמָא וּבְנַגְרוֹת אָעָא, לְמַעַבְד בְּכָל עֲבִידָא: ו. וְאַנְא,

ד. לְאַלְפָא אוּפְנֹוּן נִינִי אוּפְנֹוּן. לְמַעַבְד, בְּדִהָפָא וּבְכֶסֶף וּבְנַחְשָׁא: ה. וּבְכֹאֻפְנֹוּת
אֲבָן טְבָא, לְאַשְׁלֵמָא וּבְנַגְרוֹת אָעָא, לְמַעַבְד בְּכָל עֲבִידָא: ו. וְאַנְא,

(ג) חכמה, מה שאדם שומע מאחרים ולמד. תבונה, מבין דבר רש"י
מלכו, מתוך דברים שלמד. דעת, רוח הקדש.
(ד) לחשב מחשבת, אריגת מעשה חשב.
(ה) ובחרשת, לשון אומנות, כמו: חרש חכם (ישעיה מ כ).
ואנקלוס פירש⁵² ושנה בפירושו⁵³ שחרש אבנים קרוי אומן,
וחרש עץ קרוי נגר. למלאת, להושיבה במשבצת שלה במלואה,
לעשות המשבצת למידת מושב האבן ועביה.
52 כאן שחרש: ובאומנות אבן טבא, ובנגרות אעא. 53 להלן לה לב.

מאתוריו. וככה היה הבית⁵⁴ וזה דרש הדורש, כי בצלאל רב"ע
ואהליאב לא בנו הבית⁵⁴. ורוחב המשכן שעשו היה שוה. ואין
טעם לשאלתו, כי נבחרו, כעבור שלא היה בישראל כמוהם.
ראה, בעין כבוד⁵⁵, והקראו הוא בצלאל. והטעם קראתי בשמו
שאין כמוהו לעשות המשכן⁵⁶. ועל דרך הפשט כלב בן יפונה
איננו כלב בן חצרון בראיות גמורות, והמשכילים יבינום⁵⁷.

(ג) ואמלא אתו, כמו ויהושע בן נון מלא רוח חכמה (דברי
לד ט), וכתוב ונתה עליו רוח ה' (ישעי' יא ב). ופירש
מה היא רוח ה' והיא רוח חכמה ובינה (שם). החכמה היא
הצורות האצורות באחרונות מוח הראש. ומלת תבונה גם בינה
מגזרת בין, והיא הצורה העומדת בין צורת הדעת ובין צורת
החכמה כנגד הנקב האמצעי במוח הראש, כי החכמה כנגד
הנקב האחרון, והדעת המתחברת בנקבי המוח על המצח
מההרגשות. ובלשון ישמעאל קורין הדעת אלתי"ל, והתבונה
אלפכר"ה, והחכמה אלחכמ"ה. והנה בצלאל היה מלא כל
חכמה בחשבון, ומדות, וערכים, ומלאכת שמים⁵⁸ וחכמת
התולדות⁵⁹, וסוד הנשמה. והיה לו יתרון על כל אנשי דורו,
שהיה יודע כל מלאכה, כי רבים חכמי לב לא ידעו אפילו
מלאכה אחת, על כן כתוב ובכל מלאכה בו"ו.

נא מרח פ"ד מ"ו. 84 רק את המשכן. 85 לשון של
חשיבות. 86 קרא בשם היא לשון של מעלה. 74 ראה פי' הקצר לעיל
כי יד. 88 אסטרונומיה. 89 טבע.

רק חכמת המשפט להיות לו לב חכם לשפוט⁷⁴. ופירוש משלי⁷⁵
פרשתו ההפרש בין חכמה ודעת ותבונה. וטעם ובכל מלאכה,
בעבור שימצא חכם גדול בכל חכמה, ולא ידע לתקן מלאכה
אחת. ובצלאל היה חכם גם בכל מלאכה, על כן תוספת וי"ו
ובכל.

(ד) וטעם לחשב מחשבת, להוציא דברים חדשים מדעתו בכח
מחשבתו. כזהב ובכסף ובנחשת.

(ה) ובחרשת אבן, אומנות, כי חרש יקרא על האבנים והעץ.

ייב אין פלא שהיה חכם, כי לא ביקש אלא חכמת המשפט, אבל בצלאל שהיה
חכם בכל, אין יתכן שהיה נער. 75 וראה פי' המיוחס לראב"ע במקראות
גדולות משלי א ב. וראה כאן מהר"י פלישר עמ' 293 הע' 1.]

רס"ג (ג) רוח אלהים, דעת מאת ה'.
(ד) לחשוב מחשבות לעשות, אומן במלאכות במעשה הזהב
וכו'.
(ה) ובחרושת אבן וכו', ובליתוש אבנים יקרות לשיכרן,
ובנגרות העץ ובעשית שאר המלאכות.

רמב"ן כולם, והיודעים ורגילים בהם כבוא ידיהם תמיד בטיט ורפש
לא יוכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה⁵⁹, ועוד שהוא חכם
גדול בחכמה כתבונה וברעת להבין סוד המשכן וכל כליו למה
צוו ואל מה ידמוזו. ולכן אמר ה' למשה שיראה הפלא הזה,
וידע כי הוא מלא אותו רוח אלהים לדעת כל אלה בעבור
שיעשה המשכן, כי היה רצון מלפניו לעשות המשכן במדבר,
ולכבודו בראו, כי הוא קורא הדורות מראש (ישעיה מא ד).
כדרך בטרם אצרך בבטן ידעתך וברטם תצא מרחם הקדשתך
(ירמיה א ה), ובלשון הזה ראו כי ה' נתן לכם השבת על
כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים (לעיל טז כט).
ולרבותינו כזה מדרש⁶⁰, הראה אותו ספרו של אדם הראשון
ואמר לו כל אחד התקנתיו מאותה שעה, ואף בצלאל מאותו
שעה התקנתיו אותו, שנאמר רצה קראתי בשם בצלאל, והוא
כענין שפירשתי. ועוד אמרו⁶¹ יודע היה בצלאל לצרף אותיות
שנבראו בהן שמים וארץ. והענין, כי המשכן ירמוז באלו⁶²
והוא היודע ומבין סודו.

95 ואילו היה בהם חכם ובקי במלאכה אחת היה ראוי שישכחנה בהתעסקו
במלאכת החומר והלבנה (בחי'). 96 שמות רבה מ ב. 97 ברכות נה
א. 98 ראה לעיל ריש פרשת תרומה.

חזקוני לא (ב) בצלאל בן אוּרִי בן חֹר, נזכר זקנו של בצלאל, מד
שאין כן באהליאב בן אחיסמך⁴¹ לפי שנהרג במעשה העגל⁴²,
ומלאכת המשכן באה לכפר על אותו עון לכך נזכר חור עליה⁴³.
41 כפסוק ו. 42 ויקרא רבא י ג, הוכח ברש"י להלן לב ה. 43 רכותים
בעלי החוט.

ראב"ע לא (ב) בצלאל, הוא הקרוי בשם, והיא מעלה גדולה, וכן
ונקראה בשם (אסתר ב יד). ודבר בצלאל שלא היה בן עשר⁷
שנים פרשתיו בפסוק והנה אהרן וחור (לעיל כד יד).

(ג) בחכמה בתבונה וברעת, שהיה חכם גדול, וידע כל סוד סתום,
כי אין ראוי לעשות מלאכת קדש קדשים רק מי שהוא מלא
חכמה, כי ברעתו סוד המשכן ידע סוד עביו⁷². גם זה יורה
שלא היה נער כי מתו למד כל חכמה. ואין טענה משלמה⁷³,
כי אין מפורש בכתוב בן כמה שנים מלך, והוא לא ביקש חכמה

71 ולפי המבואר לעיל כד יד צ"ל כאן: שלושה עשר. 72 של הארון
שלא נחפרש, ראה לעיל בה ט. 73 שנאמר בסדר עולם פי"ד שהיה בן
י"ב שנים במלכו, והיה החכם מכל אדם. 74 כלומר, אפי' נאמר שהיה בן

מזמור
למנצח

אונקלוס

קמד

קודשא הוא קודשא יחי לבון : * גבר די יבסם דכותיה ודי ימן מניה גל חלוני
וישהיצי מעמיה : * ואמר יי למשה סב לה בוסמין נמופא ומופרא והלבנתא
בוסמין ולבנתא דכיתא מתקל במתקל יהי : * ותעביד יתה קמורת בוסמין
בוסם עובר בוסמנו מערב דבי קודשא : * ותשחוק מנה ותריק ותמן מנה
קדם סהרותא במשפן ומנא די אומין מימרי לה ממן קודש קודשין יהי לבון :
* וקמורת בוסמין די תעביד בדרמותה לא תעברון לבון קודשא יהי לה קדם
יי : * גבר די יעביד דכותא לארתא בה וישהיצי מעמיה : * ומליל יי עם משה
למימר : * חיי דרביתי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבמא דיהודה :
* ואשלמית עמיה רוח נבואה מן קדם יי פחוכמא ובוסלחנא ובמדע ובכל
ר ש

קורין לו טריאקס (ספטיאק) : ושחלה . שורש גסס חלק ומתיר כלסורן וכלסון המשנה קרוי לסורן
וזוה שמרנס אונקלוס וסופרא : והלבנה . כסס שריחו רע וקורין לו גלגל'ס (גלגלאן) ומגלה הכתוב בין
סממני הקמורת ללמדו שלא יקל בעיניו ללרף ממנו בלגודס חמיומיו והסלומיו אם טשעי ישראל סיהיו
נמנין ממנו : אמריס : ולבנה זבה . (כריחוס ר') מכלן למדו ריחויטו י"א סממין נלמדו לו
למשנה כסתי מטוס סמיס שריס נפך וסחלה ומלכנה ל' הכי ה' . פניס לרבות עוד כמו אלס הכי עשר
ולטוס הכי י"א ואלו סן הכרי והלסורן סהלבנה וסלטינה מור וקציעה סכלל נוד וכרסס כרי ח' סהסכלל
ונוד אחר סהכרד דוסס לסכלל סקסס והקלוסה והקמוון כרי י"א . כורית כרסיה איט נקמר אלס ט ספין
אלס הלסורן ללכנה סהסל נחס : בר' בבר דיהוד . אלס סהרססס סהקריס כחן יהיו ספין מתקל עמשקל
סמשקלו של זס סך משקלו של זס וכן ספיוו סלרי והלסורן סהלבנה והלגונס משקל סצעים סצעים ענל וספון כד
כלס כעייי סהוא לסון יחיד אחר כחלה יהי זס כמות זס : (לה) סכלל . כחננושו סכורב סיערב
סחיקמן יהי יס-ס-ס סס זס וסומר אלס סדומס לו (יונס א' ס') ויורלו סהלמיס (יחוקל כ"י כ"י) סלחך
והוכרין על סס סמססין אלס סמיס נמוסוס ססמניגייס אלס סספיה כלרס ססספך כקף כריס סרוסוס
לעריבן עם סמיס וכל דבר סלרס רוסה לערב יסס יסס סססכו סלצכע או ככך : סכלל סרור קרש
ממולס יהי סססור יהי סקסס יהי : (לו) ונרתה סכנה גר' . היס סקסרת סכלל יוס ויוב סעל סמס
ספייט סהוא סכלל טעס : אסר אוער לך שמה . כל סמדי דובר סלכע לך אי קצכעס ללסו סקסס :
(לי) בסהכנתה . כמוין סממיס : קרש טרדיה לך לה . שלס סעססס אלס לסמי : (לה) לרדיח בה .
אלס טוש סהס-סמסכונסס סלך כדי למכרה לעטר : קר' (ב) קר' ארי בשם . לססוס מללכתי אלס כלללל :
(ג) כחכמה . סס סלרס סומע דכריס מלכריס זלמ' : ובתבונה . מדין דכר כלכו סחוך דכריס סלמד :

דבר

ללא יסיה כמו סנקס כחוסס לשר יס כוסס גרעייין
מקוסעין וכדומה : (לה) רקח . סערובוס : מעשה
רוקח . יודע איך לערכס כחלה סכתיסה שלס
היו כתיסוס כל סמיס סוס : סכולה . הוס
סמסוס סריוב יומר עד סל'ס לספריסס עוד .
וכ"ס לסון ס'כ ויקרל ס'ס ססל לשי קכריס סמלמיס
זכ"י . וסיוו מדטיק שלס יוכלו לספרדן וסס נקרל
מלס ססוס דעיקר ססמסוסו סול לסרוב ולסדעיקו עם
מללל לחרטובור-שלס יסל כוסס דבר סיגרו' כססערוב'
כנקל כמו לויס סקסס וכדומה-קרש-סעסס סעירוב יס'
קודס וססס למדס ססמססס יסל מקדס כדל' כסוסוס
דל'ס : (לו) וסחוק סכנה הדק . ללחר סעירוב .
ומכ"מ עוד יס כוסס חלקיס סמיס ססוחקיס כ"כ
סעלוה לססק עוד יומר ככל יוס לעורך סעסס . מל'ס
לל כתיב וסחוק אוסס סדק דסמסנו כל אוסס קסורת
אלל מנסה מנואר דסערעין כק' גדול ובכל יוס
נועלין מנס וסוקין לערך סיס : ק' (ב) ראה
קר' ארי בשם . לסי סעסס סמסוסס רלס . סחונן

ועתה הנס קדמתי בשם אומן א' שבו יכלה הכל והוא יסגור על כל מיני אומניות . ומשה אמר לישראל ראו . ובמחלאת ס' בשלח פס"ס ראו כי ה' יתן לכם השבת . סהכר . וסללס דוסו כוונת רלו כחן . סחכוננו על מעסס סמסכן סליט כמו סלפין של מקד סהוא חול ומי סרולס לעסות אוסו ע"י הכסר יד עם כמלכסס קודס סכל לעסות הכי קוס עושס . אלל לל כן סמסכן סהוא קודס ויס טו דבר סגולס . וכמו סהורס שלל יתנה אלס ע"י מסי . וכסוסס ע"י סהכר . קך סמסכן לל ס' חסגר לסעסוס ס"י טוס סע"מ היורח כדול כעולס אלס ס"י כללל . ולל ססוס סס' סהלל אומן גדול אלל סהקכ"ס מלל אוסו סחס דייסס סהרבת לוח וסס רלוי לסכונן כדולל וקדוסס סניין . וס"כ רלוי לסכור כו . חכו כוונ' רלו סלמכ מסי לערלל להן ככרסס ויקל : (ג) כחכמה ובתבונה וברעס . ככר סחכר דכל סעלסות ככלל

ובכל מלאכה: ד להשב מן השבת לעשות בזהב
 ובכסף ובנחשת: ה ובחרשת אבן למלאות
 ובחרשת עץ לעשות בכל מלאכה: ו ואני הנה
 נתתי אתו את אהליאב בן אחיסמך למטה הן
 וכלב בן חכמי לב נתתי חכמה ועשו את כל
 אשר צויתך: ז את אהל מועד ואת הארן
 לעדות ואת הפפרת אשר עליו ואת כלכלי
 האהל: ח ואת השלחן ואת פליו ואת המנורה
 המזהרה ואת כלכליה ואת מזבח הקטרת:
 ט ואת מזבח העלה ואת כלכליו ואת תבנית
 ואת דבנו: י ואת בגדי השדר ואת בגדי הקדש
 לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן: יא ואת שמן
 המשחה ואת קטרת הסמים לקדש בכל אשר
 צויתך יעשו: פ יב ויאמר יהוה אל משה לאמר:
 יג ואתה דבר אל בני ישראל לאמר את
 שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם

ה' א חנו אה . ערכין טו : ומכל כל המס לכ . כרכות טז : וזה שמן . מנחות כ : את שבתתי . יומא פס :
 ר ש "

ובדעת . רוח הקדש : (ד) להשב מן השבת . לריגה מעשה מושב : (ה) ובהרשת . לשון אומנות כמו
 (ישעיה מ' כ') מרש חכס ולוקלס פירש וטה בפירושו שאופן אביס קרוי אומן ומרש ען קרוי נגר .
 למלאות . להוסיף במשלה שלם צמולה לעשות המצוות למדה מושב האבן ועניה : (ו) וכלב כל
 חכם לב וגו' . ועוד שאר חכמי לב שבכס וכל אשר נתתי לו חכמה ועשו את כל אשר צויתך : (ז) ואת
 הארן לעדות . לזכר עוונות העדות : (ח) המזהרה . על שם זהב פהור (מנחות כ"ט) : (י) ואת בגדי
 השדר . אומר אני לפי פשוטו על המקדש שאי אפשר לומר שבגדי כהונה מדבר לפי שאמר אללס וזהו בגדי

דבר העסק

במעשה משכן וכליו ומש"ה שכמה השמיה בו כמו שהי'
 מרש הכריחה שהי' השמיה בעומרו ככל השמיה .
 וכמו שהשלים ככלל נברא בשלש מדות אלו כדכתיב
 ה' נחמה יחד ארן טון שמים בתבונה בדעתו
 ההומה יבקטו . ככה המסין מרש להכונה בשלש
 מדות הלס . וכן בה"ק שהי' השמיה שורה בו